

Inkwizycja

Starożytność

Stary Testament przewidywał karę śmierci dla fałszywych proroków, bluźnierców i okultystów (Wj 22, 17; Kpł 24, 10-16; Pwt 13; 18, 9-14).

Prawodawstwo rzymskie: na zlecenie cesarza urzędnik przeprowadzał *inquisitio* (łac. śledztwo), także z zastosowaniem tortur.

Chrześcijańscy cesarze zastosowali to wobec heretyków.

376 r. – zakaz zgromadzeń heretyków.

380 r. – edykt Teodozjusza: wiara Kościoła prawem państwowym.

392 r. – zakaz kultu pogańskiego w całym cesarstwie.

453 r. – *Kodeks Teodozjusza* wprowadza kary za herezję: konfiskata dóbr, wygnanie, deportacja, śmierć.

534 r. – *Corpus Iuris Civilis* Justyniana przewiduje kary za herezję.

Katarzy

Katharoi – gr. czyści.

1163 r. – pierwsza wzmianka o katarach.

Wyznawali skrajny dualizm.

Consolamentum – wstąpienie do kategorii doskonałych.

Zakaz stosunków seksualnych.

Zakaz spożywania produktów zwierzęcych.

Post *endura* – prowadzący do śmierci głodowej.

Skromna, czarna odzież.

Odrzucenie instytucji kościelnych i kultu.

Potrzeba zniszczenia materii i wyzwolenia uwięzionego ducha.

Rozpowszechniał się wśród elit i rycerstwa.

Inkwizycja biskupia

1179 r. – sobór laterański III mówił o karach świeckich dla heretyków.

1184 r. – Fryderyk Barbarossa i papież Lucjusz III ogłosili w Weronie *Ad abolendam*, „kartę fundacyjną inkwizycji”, określającą praktyczne procedury: śledztwo należało do biskupa i świadków synodalnych, a egzekucja należała do władzy świeckiej.

1215 r. – sobór laterański IV, kanon III *De haereticis*.

Innocenty III oprócz inkwizycji i krucjaty stosował środki pozytywne: pobożność franciszkańska, kaznodziejstwo dominikańskie, akceptacja dla tłumaczenia Biblii na język rodzimy oraz reformy w zakresie pokuty, Eucharystii i kaznodziejstwa.

1252 r. – Innocenty IV usankcjonował wprowadzenie tortur.

Św. Tomasz z Akwinu (1225-1274)

Na heretyków trzeba patrzeć z dwóch stron: pierwsze, ze strony ich samych; drugie, ze strony Kościoła. Ze strony heretyków popełniają oni grzech, którym zasłużyli sobie nie tylko na to, by zostali karą klątwy wyłączeni z Kościoła, lecz także usunięci ze świata karą śmierci. O wiele bowiem cięższą zbrodnią jest psuć wiarę, która daje życie dla duszy, niż fałszować pieniądze, które służą życiu doczesnemu. Skoro więc świeccy władcy z miejsca sprawiedliwie karzą fałszerzy pieniędzy i innych złoczyńców karą śmierci, tym bardziej heretyków można z miejsca, skoro tylko udowodni się im winę herezji, nie tylko ukarać klątwą, ale także sprawiedliwie uśmiercić. Ze strony zaś Kościoła jest miłosierdzie troszczące się o nawrócenie błądzących; stosownie do nauki Apostoła, nie potępia ich od razu, lecz dopiero: „Po pierwszym i drugim upomnieniu”; po tym zaś, skoro heretyk nadal trwa w uporze, straciwszy nadzieję w jego nawrócenie, mając na uwadze zbawienie innych Kościołów karą klątwy wyklucza go z swojego łona i następnie zostawia go sądownictwu świeckiemu, by przezeń był usunięty ze świata karą śmierci.

Suma teologiczna, Tom 15, Wiara i nadzieja, tłum. P. Bęlich, 2.2, 11, 3.

Inkwizycja papieska

Grzegorz IX (1227-1241) – narodziny średniowiecznej inkwizycji papieskiej.

Bernard de Caux (zm. 1252) – przesłuchał 5471 osób w Langwedocji (39 miejscowości), 23 uwieziono, 184 skazano na pokutę.

Bernard Gui (1261-1331) – dominikanin, przeor, inkwizytor diecezji Tuluzy, autor książki: „Praktyka inkwizycji heretyckich nieprawości”.

Przez 16 lat skazał 930 heretyków, z tego 307 uwieziono, 42 uśmiercono.

XIII wiek – kary śmierci wynosiły 1% wyroków, dożywocie 15% wyroków (archiwalia z Tuluzy).

Proces templariuszy

1307 r. – dochodzenia w sprawie oskarżeń rzuconych na zakon.

Filip Piękny uwięził templariuszy w trakcie badań inkwizycyjnych.

1311-1312 r. – sobór w Vienne uniewinnił templariuszy.

Inkwizycja (Anglia, Irlandia, Szkocja, Hiszpania, Niemcy) nie wykazała winy.

1312 r. – papież Klemens V rozwiązał zakon.

1314 r. – na rozkaz króla spalono 54 templariuszy.

Inkwizycja hiszpańska

1462 r. – król Kastylii Henryk IV mianował pierwszych inkwizytorów w Toledo.

1478 r. – na prośbę Izabeli Kastyljskiej papież mianował pierwszych inkwizytorów.

1483 r. – Ferdynand i Izabela powołali Radę Najwyższej i Generalnej Inkwizycji z Torquemadą na czele.

1808 r. – likwidacja inkwizycji hiszpańskiej przez Józefa Bonaparte.

Na 200 tys. dochodzeń skazano na śmierć około 3500 osób.

Inne formy kar: konfiskata, więzienie, wygnanie, pokutna pielgrzymka, chłosta, galery, strój.

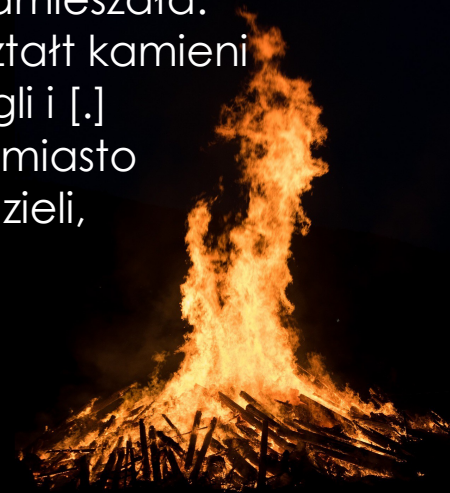

Polowanie na czarownice

1484 r. – Innocenty VIII zezwolił inkwizycji zwalczać wzywających diabła.

1486 r. – powstał *Malleus maleficarum* (Heinrich Kramer, Jacob Sprenger).

Rzecz dziwna o dziennym i widomym przenoszeniu w miasteczku Waldshut nad rzeką Rhenem w Biskupstwie Konstantyńskim trafiła się. Czarownica niejaka będąc w nienawiści u mieszczan miasta onego, na wesele jedno zaproszona nie była, na którym niemal wszyscy obywatele miasta onego byli: Ona rozgniewawszy się, myśląc o pomście, szatana przyzwała, w swojej żalości przyczynę powiedziała, prosząc żeby wzbudził grad, i wszystkich z tańca rozegnał. Zezwolił szatan, i wzięwszy ją przeniósł po powietrzu (na co pewni pastuchowie patrzali) na górę blisko miasta leżącą i jako się poty przyznała, gdy wody nie miała nalać w dołek, który mały (bo ten sposób jako się pokaże, gdy grady sprawują, zachować zwykły) uczyniła, miasto wody moczu weń napuściła i palcem obyczajem swym przy szatanie zamieszała. Szatan tedy zaraz ku górze wyniósłszy onę wilgotność grad bardzo wielki na kształt kamieni nad tańczącymi i miasteczkiem onym tylko spuścił. Zaczynając gdy się oni rozbiegli i [...] obopolnie o przyczynie gradu onego z sobą rozmawiali: Czarownica potem w miasto weszła. Czy(m) w podejrzenie większe wpadła. Ale gdy pastuchowie to co widzieli, powiedzieli: podejrzenie ono wielkie w dowód się obróciło. Przeto pojmana, i po przyznaniu, że to dla tego uczyniła, iż na wesele zaproszona nie była, także też, że się wiele innych czarów parała, spalona była.

Inkwizycja Rzymska

1542 r. – Paweł III utworzył Inkwizycję Rzymską dla Państwa Kościelnego.

1571 r. – Kongregacja Indeksu.

1908 r. – Inkwizycja Rzymska przekształcona

w Kongregację Świętego Oficjum.

1965 r. – Kongregacja Świętego Oficjum przekształcona

w Świętą Kongregację Doktryny Wiary.

Lektury:

Cardini F., Montesano M., *Historia Inkwizycji*, przeł. E. Łukaszyk, (Biblioteka Historii Kościoła), Wydawnictwo WAM, Kraków 2008.

Ryś G., *Inkwizycja*, Znak, Kraków 1997.

